

לביבה של סבתא

כתבה א. ווריסקהיה

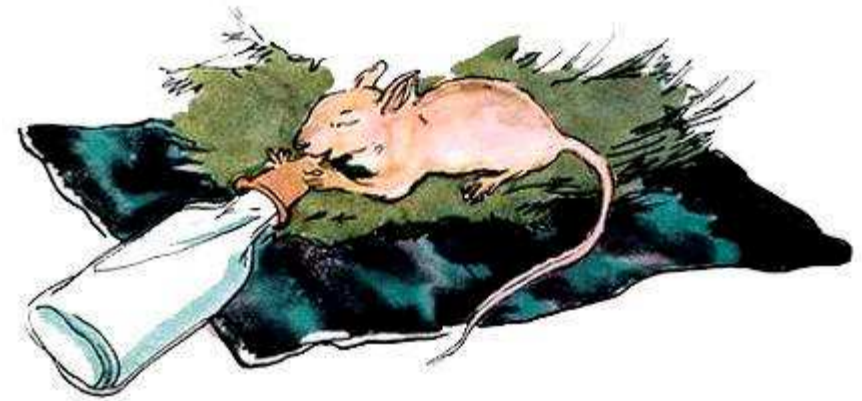
הייתי אז בת עשר, ואחותי לילקה בת חמש. חיינו אצל סבתא בבית עץ קטן עם תריסים ירוקים. סביב היה גן, גן כל כך גדול שאפשר היה לתעות בו. ובגן שמחו עצי אגוז רבים. פעם אחד יצאנו עם לילקה מהבית, ושמענו כי סבתא צועקת בגן על מישהו. צועקת בחומרה רבה. השתוממנו. סבתא הייתה טובת לב ורגועה בדרך כלל. רצנו להסתכל. ראינו: סבתא קטנה כזו, מקומרת, בשמלה שחורה, עם מטפחת תחרה על ראשה, פנים מקומטים חמורים, גבות מורמות. והיא מחזיקה בידה הימנית אוזנו של ילד לא מוכר. והילד מתנער, צועק, לא יכול להשתחרר מהאחיזה של סבתא. אנו, הבנות, נעצרנו והסתכלנו מרחוק מה יהיה. וסבתא נוזפת בילד:

"אתן לכם, שודדים נבזים! לא מספיק שאתם גונבים
אגוזים, ועוד סנאי הרגו! למה הרגתם? ענה!"
והילד שותק, לא אומר דבר.
וסבתא שוב: "מה הוא עשה לכם? מי עכשיו ידאג
לקטנים שלו? והקטנים ימותו מרעב!"
והילד אומר:
"אבל שם רק אחד."
"איפה שם?"
"בקן!"
סבתא התרגזה עוד יותר:
"עד הקן עליתם. איפה הקן? אמור!"
והיא מושכת את הילד באוזן. הוא התחיל לבכות אבל
סבתא לא מתרככת:
"איפה הקן? דבר!"
"שם, על האשוח."
והילד מצביע ישר בכוון שלנו. אנו עם לילקה הסתתרנו
אחרי שיח. עוד אף פעם לא ראינו סבתא מרוגזת כל כך.
והיא הובילה את הילד לאשוח.
"עלה" אמרה "תביא הנה את הגור. ושלא יעלה על
דעתך לברוח, אני מכירה אתך, תמיד אתפוס."
שחררה את הילד. הוא שפשף את אוזנו שהייתה אדומה

כולה. עלה על האשוח וסבתא מסתכלת איך הוא עולה
ועוד כועסת:
"גנבים אתם, שודדים. למה הרגתם את החיה? שים לב!
בזהירות! שים אותו תחת החולצה."
הילד עלה עד הצמרת. ואנחנו סקרניות ניגשנו עד
האשוח. סבתא לא הרגישה בנו. היא הסתכלה למעלה.
הילד בין הענפים ולא רואים אותו. אחר כך שומעים,
יורד. בשקט יורד. בזהירות. יד ימין אוזת בעץ ובשמאל
מחזיק דבר מה. ירד. סבתא לקחה ממנו את הגור
ונתנה לו מכה בישבן.
"ברח מכאן! ושלא אראה אתך יותר!"
הילד ברח, רק העקבים שלו ניתן
לראות. ואנחנו עמדנו ליד סבתא
והסתכלנו.
על כף ידה של סבתא התנדנד משהו
ורוד, ערום, עם זנב חלק מאוד-מאוד
ארוך, עם הפנים העיוורים נוגע
באצבעות של סבתא.
חזרנו הביתה. סבתא שלחה אותי
לבית מרקחת, לקנות מוצץ גומי. ועד
שחזרתי, חיממה חלב, שפכה

לבקבוק, הלבבישה את המוצץ על הבקבוק ושמה אותו אל השפתיים של הגור. והוא התחיל למצוץ. אנו, עם לילקה צחקנו משמחה. והסנאי הקטן מצץ, מצץ ונרדם. והוא נשאר אצלנו. סבתא נהגה בו כמו בתינוק. לילקה הייתה ילדה גחמנית, מפונקת, רגילה שרק אליה התייחסו.

פעם ראיתי – לילקה יושבת ליד החלון, שפתיים מנופוחות. ניגשתי אליה. "מה קרה?" שאלתי. "נו" היא עונה "למה סבתא אוהבת את הסנאי יותר ממני?" "את טיפשה, לילקה" אמרתי "הוא קטן ואת גדולה. אותך אין צורך להאכיל במוצץ והוא עוד לא יודע לאכול בעצמו. צריך להאכיל אותו."

ולילקה ממלמלת:

"ערום, גועלי. רק ישן וישן. חשבתי שהוא ישחק אתנו." "ישחק כשיגדל" אמרתי "תחכי קצת. סבלנות." עברו ארבעה-חמשה שבועות. הסנאי גדל. יושב על כתפה של סבתא, אדום, צמרי ורך, מרים את זנבו למעלה, שם אותו לעצמו על הגב, וקצה הזנב סיבב – לא היה מקום על הגב. אוזניים ארוכות, עיניים שחורות, ערניות. יושב על רגליים אחוריות ובקדמיות מחזיק קוביית סוכר, נוגס בה בשיניים ארוכות, חדות. אכל את הסוכר, ניגב בכפות את הפנים, קפץ על ראשה

של סבתא ומשם הושיט את הזנב ודלג מראשה של סבתא ישר על הארון. אחר כך על משקוף הדלת, משם על המיטה של סבתא ושם התחיל להתגלגל מעל הראש. "ראו מה שהוא

הרכה ואומרת:
"לא, זו לביבה של סבתא, סבתא לא תיתן לאף אחד
לאכול אותו! שיחקת, לביבה, תנוח, לביבה,
באיז-באיז-באי."

עושה" השתוממה סבתא.
לילקה מחה כף וקראה:
"ראו, ראו, מתגלגל כמו לביבה! לביבה, לביבה, אוכל
אתך."
והסנאי כאילו הבין! קפץ על הארון, מסתכל על לילקה
ומצקצק:
"צוק-צוק-צוק."
אומרת סבתא:
"לילקה הפחידה אותו במחיאיות כפיים."
ואני צוחקת:
"לא, סבתא, הוא שר את השיר של הלביבה: "ברחתי
מסבתא, ברחתי מסבא, וגם ממך לילקה, אברח!"
"לביבה, לביבה, בוא אלי, לא אוכל אתך!" אומרת סבתא
ומושיטה לו את ידיה. והסנאי קפץ על הידיים שלה,
משם על המיטה ושוב התחיל להתגלגל מעל הראש.
כנראה מצא חן בעיניו כך להתגלגל על מצע רך.
ואנו עם לילקה קוראות:
"לביבה, לביבה, נאכל אתך!" ושתינו מנסות לתפוס
אותו. והוא הסתובב, קפץ לסבתא על הכתף ודוחף את
פניו תחת הזרוע, כאילו רוצה להסתתר.
סבתא לקחה אותו בידיים, שמה לחי שלה אל הפרווה

לילקה מנפחת את שפתיה ונעמדת בפינת החדר. ואז לביבה שוב קופץ עלי.
שיחק, התעייף ורץ אל סבתא לנוח. מתגלגל אצלה על כפות הידיים בכדור, עם הבטן החוצה. ואחר כך נכנס לסבתא לכיס או הולך לישון תחת המעיל.
לילקה לא מרוצה. אני רואה – שפתיה שוב מנפחות.
"מה קרה, לילקה?"
"מדוע לביבה אוהב אותך ואת סבתא יותר מאשר אותי?"
"את טיפשונת, לילקה! קודם כעסת שסבתא אוהבת את לביבה יותר ממך, ועכשיו שלביבה את סבתא."
"כן, כי הוא משחק אתך, ישן בכיס אצל סבתא, ועלי לא מסתכל בכלל."
"הרי כשבא אליך את מפחידה אותו."
"אז למה הוא קופץ עלי? אני מפחדת, שרק ישחק." סבתא ואני צוחקות.
ואחר כך אומרת לי סבתא בלחש:
"אניה, לביבה אוהב אותי הכי הרבה מכולנו, נכון?"
הסתכלתי על סבתא והיא מביטה עלי במבט שאלה כזה.
אני אומרת לה:

וכך נתנו לסנאי את השם "לביבה".
לביבה התיידד אתי. אהבתי מאוד לשחק אתו. באתי לפעמים לחדרה של סבתא:
"לביבה, בוא לשחק בתופסת!"
"צוק-צוק-צוק"
פתאום קופץ לי לביבה על הגב ומתחיל לרוץ עלי.
ציפורניים שלו ארוכות, תופסניות, וכך הוא כל הזמן מחזיק על השמלה. ואני צריכה לתפוס אותו. רק אנסה לתפוס מהכתף השמאלית והוא כבר על הברך הימנית. אתכופף לברך והוא על ראשי. ולפעמים יגלוש לי ממש מתחת היד. וכשאתפוס אותו הוא מצקצק ומנסה להשתחרר, והמשחק מתחיל מחדש.
שמח מאוד היה אתו.
לילקה רצה סביבי ומנסה אף היא לתפוס את לביבה, צוחקת. אבל אם לביבה יקפוץ עליה לילקה תיתן צווחה כזו שלא רק לביבה אלא גם אני וגם סבתא ניבהל.
ולביבה יצקצק, יושיט את זנבו ויברח אל הארון מהצווחה של לילקה. יושב שם, מסתכל עליה, מצקצק כאילו רוצה לומר:
"מה את צועקת? למה את מפחדת ממני?"
"לילקה" אני אומרת "למה את מפריעה לנו לשחק?"

"נכון, סבתא!"

ולעצמי בפנים אני צוחקת. אינני רוצה לצער את סבתא אבל זה מצחיק אותי, הן שתיהן, סבתא ולילקה רבות על לביבה. ואני יודעת על בטוח: לביבה מחבב אותי יותר מכולן. הרי הוא משחק רק אתי. אבל אני ערמומית – שותקת.

לביבה חי בכלוב גדול. דלת הכלוב הייתה פתוחה תמיד והוא יכול היה לרוץ חופשית בחדר. סבתא סידרה לו קן בכלוב ושם הוא ישן בלילות.

סוף הקיץ קרב. ויום אחד אומרת סבתא:

"ראו כמה לביבה חסכן. הוא יודע שלקראת החורף צריך להכין מלאי. רק תנחשו איפה הוא בנה לעצמו מחסן?"

לא תוכלו לנחש!"

נסינו לנחש.

"תחת הכרית! אחרי השפה! על הארון! אחרי הראי!"

וסבתא צוחקת ואומרת:

"לא... לא... לא!"

"אז בואו לראות" היא אומרת "רק שבו בשקט ועל תפריעו. את, לילקה, אל תצעקי. הוא עכשיו גומר לאכול, ומה שיישאר, יסתיר."

ישבנו וחיכינו. והנה לביבה אכל, ניגב את הפנים בכפות,

לקח אגוז בשיניים וקפץ מהכלוב. ואנו מסתכלות לאן הוא ירוץ?

ונכון. מחסן כזה לעולם לא היינו מנחשות. לביבה קפץ על השולחן ומהשולחן ישר על ראשה של סבתא. בכפות קדמיות הזיז את המטפחת והתחיל לדחוף את האגוז בשערות של סבתא. הכניס, כיסה בשערות וקפץ לכלוב כדי לקחת אגוז שני.

איזה בידור! את כל האגוזים העביר על ראשה של סבתא. ועוד סידר אותם כך שאף אחד לא נפל. צחקנו.

"סבתא, כמה שלביבה טיפש."

וסבתא אומרת:

"לגמרי לא טיפש. הוא

לא יודע שאני קונה לו

אוכל בחנות. אבל יודע

היטב שבחורף, תחת

השלג לא ימצא דבר."

וכך במשך כל הסתיו

לביבה הכין לו כל יום

מלאי. ובערב סבתא

סרקה שערות ומהן

והסתכלתי דרך החלון.
ראיתי את לילקה יושבת על הכיסא של סבתא, את
הצעף הישן של סבתא שמה על ראשה ומשקפי סבתא
על האף. וסורגת גרב. כמעט ונפלתי, אבל החזקתי
איכשהו. לילקה לא ראתה אותי.
ולביבה יושב בכלוב מאחורי גבה ומפצח אגוזים.
"טוב" חשבתי "נראה הלאה."
פתאום לביבה לקח אגוז, יצא מהכלוב ובתנופה קפץ
ישר על ראשה של לילקה.
ולילקה הרימה זעקה על כל הבית. לביבה עזב את
האגוז, קפץ על הארון, התחיל לרוץ בכל החדר, רק
הזנב שלו רואים. ולילקה בבכי רצה לדלת. רצתי מולה
והיא עומדת בדלת, משקפיים תלויים על אוזן אחת,
בוכה.
"מה קרה, לילקה?"
"אוי, הציפורניים שלו חדות כאלה.."
ופעם חיה כך – לביבה היה אצלנו כבר לקראת השנה
השנייה.
סבתא קראה לנו ושואלת:
"מי מהן לקח אצלי פקעת צמר?"
"לא לקחנו" אמרנו.

נשפכו אגוזים, שקדים, פטריות יבשות.
לביבה אהב מאוד פטריות יבשות. וסבתא סיפרה לנו
איך הסנאים אוספים להם בקיץ פטריות לחורף. הם
מוצאים ביער עץ יבש ותוקעים את הפטריות על סיקוסים
יבשים חדים. השמש מייבשת את
הפטריות ואז הסנאי אוסף אותן
ומביא לקן שלו. וקנים הם בונים
בדרך כלל בנקרות של עצים יבשים.
יום אחד סבתא לא הייתה בבית.
לילקה ואני הסתובבנו בגן. ולילקה
מחייכת בערממיות, כנראה מתכננת
דבר מה. ופתאום רצה הביתה ואני
אחריה. היא נכנסה לחדרה של
סבתא ונעלה את עצמה במפתח.
"לילקה, תני להיכנס!"
"לא אתן!"
"מה את עושה שם?"
"אל תפריעי. אני רוצה שלביבה יחבב
אותי."
"ולא נתנה להיכנס. ואני רציתי לדעת מה היא תעשה
שם. יצאתי לגן, הלכתי סביב הבית, עליתי על האדן

התחלנו לחפש. חיפשנו, חיפשנו, עברנו כל החדר – אין פקעת. סבתא השתוממה.

ולמחרת צעיף נעלם, נרתיק של משקפיים ועוד דבר מה. ופתאום ראינו: לביבה קפץ מהארון על השדה, תפס מסרק של סבתא וחזר אל הארון.

סבתא הרימה ידיים.

"עכשיו אני רואה מי שודד אותי!"

הזזנו שולחן אל הארון, עלינו עליו וראינו. לביבה עובד – מכין לו קן. נרתיק המשקפיים לא עמד יציב, אז לביבה תמך בו במסרק.

"לביבה" צוחקת סבתא "למה אתה שודד אותי?"

ולביבה לא שם בכלל לב. הוסיף את המסרק והתחיל לרפד את רצפת הקן. וכל זה עם שערות מסריקה של סבתא.

חבל היה לנו להפסיק את עבודתו. בלילה, כשהוא נרדם, הוצאנו משם בזהירות את הדברים הנחוצים, ושמנו אחרים במקומם. למחרת לביבה גמר להכין את הקן ומאז ישן שם בלילות.

וכך רבתי עם לביבה:

באתי לחדר של סבתא:

"לביבה! בוא לשחק."

ובעצמי חשבתי: "מה יעשה אם לא אתחיל לתפוס אותו?"

ולביבה כרגיל – קפץ על החצאית שלי והתחיל לרוץ. ואני ניסיתי לתפוס אותו ואחר כך עזבתי. עמדתי ולא זזתי.

ולביבה עלה לרגע על הכתף שלי והציץ לי בעיניים.

"צוק-צוק?" שואל. כאילו אומר "מדוע את לא תופסת אותי?"

ואני לא זזה.

שוב לביבה קפץ עלי, ירד למטה, הרים את הראש ומצץ לי אצבעות. מסמן – "תפסי אותי". ואני לא תופסת. הוא התחיל לכעוס, צקצק חזק ובקול רם. ואני עומדת כמו אבן.

סבתא אומרת לי:

"אל תרגיזי את החיה. למה לך להתגרות בו?"

ואני צוחקת:

"סבתא, הוא כועס בצורה מצחיקה, שומעת אותו?"

לביבה עלה לי ישר על החזה, הסתכל עלי והכניס לי ציפורניים ושיניים בפנים. צעקתי, תפסתי אותו ומשכתי ממני. אבל הוא היה זריז ממני, כשתפסתי אותו נשך לי בזרת עד העצם.

בכיתי. מהאצבע נזל דם וגם כל הפנים שלי היו שרוטים.

"אנקה! עכשיו אוכל להתיידד עם לביבה. הוא ייגמל מסבתא ויתרגל אלי." צחקתי:
"הוא יתרגל אליך אם תפסיקי לצווח."
ובעצמי חשבתי "אתן מצחיקות שתיהן, את וסבתא." ולמחרת לביבה נעלם. לא סגרנו את הדלת על וו, הדלת נפתחה ולביבה ברח.
לא ידענו מה לעשות. מה נגיד לסבתא?
אבל בערב שיחקנו באחו שאחרי גן האגוזים עם ילדים אחרים. ופתאום ילד אחד צועק:
"הביטו, הביטו! לביבה שלכם שם על האשוח."
הסתכלנו – נכון. לביבה יושב גבוה על האשוח, שם את זנבו על הגב, את הפנים הוריד ומביט עלינו.
כמה ששמחנו!
"לביבה!" קראנו "לביבה! בוא אלינו!"
קפצנו תחת האשוח, הושטנו לו ידיים. לביבה ירד נמוך יותר, אבל לא יכולנו להגיע אליו. מסתכל. אנו קוראות לו כך וכך. והוא לא זז.
וכך כל יום, כששיחקנו באחו לביבה בא על האשוח, ישב והסתכל עלינו. קראנו לו והוא צקצק בתשובה, אבל לא נותן לגשת קרוב.

סבתא התחילה למרוח לי יוד ואמרה:
"בעצמך אשמה. אמרתי לך, אל תתגרי בו."
ולילקה בוכה לי לחברה:
"או.. או.. לביבה רע, חסר מצפון!"
ולביבה בעצמו יושב על הארון ומסתכל עלינו מלמעלה.
ימים אחדים לא יצאתי מהבית. התביישתי, כי הפנים נראו כמו אחרי מאבק. ועל האצבע של היד השמאלית נשארה עד היום צלקת לבנה – מזכרת מלביבה.
בקיץ הבא סבתא שיכנה את לביבה בארגז גדול ומלא אור. שם במקום חלון שמו רשת.
סבתא נסעה לשבועיים העירה ואת לביבה השאירה לנו.
אמרה:
"אני משאירה לך את לביבה. תאכילו אותו, אבל שימו לב ואל תתנו לו לברוח."
סבתא נסעה.
אמרת לי לילקה:

הרי זה יעליב אותי."
כולנו הלכנו לגן האגוזים. סבתא קראה:
"לביבה! לביבה!"
הקשבנו – הכל שקט. ואז סבתא שוב:
"לביבה! לביבה!"
שומעים רעש עלים. מופיע צל אדום, יותר קרוב, יותר...
מסתכלות – לביבה יושב על אותו האשוח ומביט למטה.
סבתא הושיטה ידיים למעלה וקוראת:
"לביבה שלי! בוא אלי!"
כשלביבה ראה את סבתא, צקצק, קפץ על ענף נמוך
יותר וממש זרק את עצמו לסבתא לידיים. מצקצק,
מתגלגל, נוגע בפניו לסבתא, כאילו בעצמו לא יודע מה
לעשות מרוב שמחה. נו! כמה שסבתא הייתה שמחה!
היא מנשקת, מלטפת אותו.
ואני, כאילו שפכו עלי מים קרים...
הלכנו הביתה. לילקה אומרת:
"תחזיקי אותו, סבתא! תחזיקי! הוא עוד יברח!"
"עכשיו לא יברח" צוחקת סבתא.
ונכון – לא ברח. ישב לסבתא על הכתף ואחר כך רץ אל
הארגז שלו.

בסוף סבתא חזרה. סיפרנו לה מיד את האמת. חשנו
שסבתא תכעס מאוד והיא רק חייכה ואמרה:
"יחזור."
"אבל סבתא" אומרת לילקה "אנו קוראות לו, קוראות,
הוא יורד קצת אבל לא מסכים שניקח אותו בידיים. ממש
מתגרה."
"ואלי יחזור" אומרת סבתא, מביטה עלי ומחייכת.
לא אמרתי מילה אבל פחדתי קצת. לא ידעתי מה
לרצות. חבל לאבד את לביבה, רוצה שיחזור. ובאותו זמן
אני חושבת:
"איך זה יהיה? אלי הוא לא רוצה לבוא ולסבתא יבוא?"